

УДК 551.58

Кліматичні рекреаційні ресурси Закарпаття

Студ. IV курсу Гренджі А. М., керівник ст. викладач Мельничук В.П.

Досліджено кліматичні рекреаційні ресурси Закарпаття. Дано оцінку місцевих кліматичних ресурсів, характеристику типів погоди, оцінено комфортність кліматичних умов та кліматотерапію на Закарпатті.

Ключові слова: кліматичні рекреаційні ресурси, рекреаційні ресурси, клімат, погода, кліматичні умови.

Постановка проблеми:

Закарпаття володіє багатьма структурними компонентами рекреаційних ресурсів, та є рекреаційним регіоном багатопрофільного літнього і зимового, гірсько-спортивного, масового пізнавально-оздоровчого відпочинку та бальнеологічного лікування. Одним з основних рекреаційних ресурсів є клімат, оскільки його особливості сприяють організації курортного лікування та інших видів рекреаційної діяльності. Сприятливі погодні умови для кліматолікування тут є, як влітку, так і взимку. Закарпатська область характеризується вертикальним розміщенням кліматичних поясів і рослинності, що сприяє істотному урізноманітненню відпочинку і розширенню можливостей терапії різних хвороб. Повітря характеризується високою чистотою і прозорістю, а інтенсивність сонячної радіації підвищуються з підняттям в гори.

Виклад основного матеріалу:

Важливо відзначити, що клімат Закарпаття та Українських Карпатах на території області є найсприятливіший за кількістю днів комфортних для активного відпочинку. Тут переважає повітря помірних широт, яке південно-західними вітрами переноситься з Атлантичного океану і Середземного моря. Морське повітря зумовлює в зимовий період досить високі температури і відносну вологість повітря. Зрідка зі сходу переносяться континентальні повітряні маси. Навесні та восени посилюється вплив прохолодних циклонів. Вторгнення холоду з півночі зумовлює заморозки, які часто завдають шкоду, особливо ранньому овочівництву і садівництву. Влітку переважають потоки повітряних мас південно-західного і західного напрямків. Осінь тепла, тривала в часі (3–3,5 міс.) із меншим перепадом температур, ніж весною. Однак можливі ранні заморозки, особливо в горах. Ця пора року характеризується частими туманами.

Вплив клімату на господарську діяльність людини дуже вагомий, оскільки, жителі Закарпатської області мають значні кліматичні ресурси. Так, як теплий період на території області триває майже 8 місяців, це добре відображається на особливостях ведення сільського господарства, на рекреаційному потенціалі, на функціонуванні оздоровчих та санаторно-курортних центрів.

Для врахування впливу кліматичних умов на народне господарство важливо мати аналіз метеорологічного режиму в динаміці, тобто структуру

клімату. Метод комплексного кліматологічного аналізу запропонували вчені Є.Є.Федоров та Л.О. Чубуков. Виявленням місцевих погод методом комплексного кліматологічного аналізу займалися в межах усіх Карпат (у тому числі й Закарпаття) І.О. Бучинський, М.М. Волеваха, В.О. Коржов. Згідно відомих для земної кулі 16 класів місцевих погод, на Закарпатті спостерігаються дванадцять відмін [7].

Безморозні погоди (Теплі погоди):

- *Помірно посушлива погода*
- *Малохмарна*
- *Хмарна вдень (5–10 балів) і безхмарна вночі*
- *Сонячна вдень і хмарна вночі*
- *Похмура погода(вдень і вночі)без істотних опадів*
- *Похмура, тепла або прохолодна,дощова(вдень і вночі)погода..*

Погоди із переходом температури протягом доби через 0°C (перехідні погоди):

- *похмура погода вдень(хмарність 6–10 балів);*
- *малохмарна сонячна погода вдень(хмарність 0–5 балів).*

Морозні погоди:

- *слабоморозна погода*з середніми добовими температурами не нижче $-2,4^{\circ}\text{C}$;
- *помірно морозна погода*з середніми добовими температурами в межах від $-2,5$ до $-12,4^{\circ}\text{C}$;
- *морозна погода*, при якій середні добові температури нижчі – $12,5^{\circ}\text{C}$.
- *сильно морозні погоди* високо в горах утворюються дуже рідко.

Зміна з висотою всіх названих типів погод свідчить про те, що на території області існує висотна зміна структури клімату. З висотою зменшується кількість теплих погод, а також погод, які пов'язані з переходом середньої добової температури повітря через 0°C , зате зростає повторюваність помірно морозних і морозних. У літній період з висотою зменшується кількість днів з малохмарною теплою погодою і збільшується повторюваність похмурої і дощової теплої або прохолодної погоди.

Закарпатська область відзначається мальовничою природою, різноманітними ландшафтами та орографічними особливостями, які створюють сприятливий фон для відпочинку та психофізичного розвантаження. Закарпаття багате структурними компонентами рекреаційних ресурсів та є рекреаційним регіоном багатопрофільного літнього і зимового, гірського спортивного, масового пізнавально-оздоровчого відпочинку та бальнеологічного і кліматотерапевтичного лікування. Закарпаття має сприятливі кліматичні умови, а також високий природно-рекреаційний і курортний потенціал, який багато в чому визначає соціально-економічний профіль краю та привабливість його як для українських туристів, так і для іноземців.

Як зазначає вчений Анатолій Польовий, одним із стратегічних напрямків розвитку регіону Українських Карпат є пріоритетне освоєння його рекреаційного потенціалу. Широкий спектр природно-ресурсної бази лікувальних мінеральних вод усіх відомих типів, багато з яких унікальні, в поєднанні зі сприятливими кліматичними умовами є природною передумовою розвитку санаторно-курортної справи в регіоні. Науковцем у статті вперше здійснено комплексні дослідження погодно-кліматичних умов для розвитку кліматотерапії та рекреації з використанням кількісних оцінок комфортності клімату для умов Українських Карпат [1].

Кліматотерапія – це використання різних кліматичних чинників і особливостей того чи іншого клімату з лікувальною метою. У процесі кліматотерапії на організм людини діє комплекс кліматичних погодних подразників природної зони постійного мешкання або іншої природної зони (лікувально-оздоровчі місцевості) [6].

До речі, жителі гірських місцевостей загалом менше хворіють і живуть довше, хоча там нема різних благ цивілізації.

У межах Закарпаття виділяються сім зон клімату (за М. С. Андріановим):

1. Холодна зона.
2. Помірно холодна зона.
3. Прохолодна зона.
4. Помірно зона.
5. Тепла зона.
6. Дуже тепла зона.

Українські Карпати мають сприятливі природні умови для широкого застосування всіх видів оздоровлення, особливо у тих місцевостях, де є природні мінеральні води. А різних мінеральних вод в Закарпатті є дуже багато.

П.П. Добра вказує, що Українські Карпати знаходяться у зоні ультрафіолетового комфорту: там порогову еритему шкіри у червні-серпні можна отримати за 15–20 хвилин перебування на природі при ясному небі. Сприятливий для кліматотерапії період в Карпатах сягає 160–200 днів, найтривалішим є цей період у Закарпатті (200 днів і більше). Великий вплив на клімат має лісистість території. В українських Карпатах вона становить 40,2%, що у 2,8 раз більше, ніж в середньому по державі.

Що ж стосується Закарпаття, то тут були соляні шахти, мікроклімат яких є цілющим при патології системи органів дихання. Мікроклімат соляних шахт характеризується наявністю високодисперсного аерозолу хлориду натрію у концентрації не більше 1–5 мг на 1 м³ повітря з мікрочастинками величиною до 3 мікрметра, які становлять 70–80% від усіх частинок; низькою вологістю (20–60%); температурою 23–24°C; швидкістю руху повітря 0,15–0,20 м/с та рівнем шуму не більше 2–5 дБ, відсутністю в повітрі різних алергенів. На базі Солотвинської соляної шахти функціонувала лікарня для оздоровлення хворих на різну алергічну патологію [4].

Висновки:

Отже, важливим показником, який характеризує сприятливість умов території для рекреаційної діяльності є оцінка кліматичних умов. Результати дозволяють застосовувати метеорологічну та кліматичну інформацію для оцінки кліматичних умов і ресурсів як чинників функціонування передгірських і гірських ландшафтів Карпат, зокрема у зв'язку з рекреаційним природокористуванням, розробкою програм організації рекреаційної діяльності, розвитку активних видів туризму, організації спортивно-туристичних заходів тощо

Список використаних джерел:

1. Польовий А. Оцінка комфортності погодно-кліматичних умов в Українських Карпатах для кліматотерапії та рекреації / Анатолій Польовий // Туристично-ресурсний потенціал дестинацій. – Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. – 2019 – Вип. 2(1) – С. 60–79.
2. Поп. С.С. Природні ресурси Закарпаття. – 3-є вид., допов. – Ужгород “Карпати”, 2009. – 340 с.: іл.32.
3. Рекреалогія :письмові консультації / Укл.: Л.А. Савранчук, В.Г. Явкін, В.І. Ясенчук. – Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2009. – 92 с.
4. Рутинський М. Класифікація та типологія курортів // Вісник Львів. університету : Серія геогр. – Випуск 34. – 2007. – С. 236–246.
5. Салюк М.Р. Особливості місцевого клімату Закарпаття / Нові технології в геодезії, землевпорядкуванні, лісокористуванні та природокористуванні / М.Р. Салюк, М.М. Вальо // Мат. ІХ-ї міжн. наук.-практ. конф. (4–6 жовтня 2018 року) – Ужгород. : “Рік-У”, 2018. – С. 303 – 308.
6. Сухан В.С. Кліматологія і кліматотерапія Методичні рекомендації. ДВНЗ “УжНУ”. Ужгород. – 2012. – 60 с.
7. Бучинський І.О. Клімат Українських Карпат / І.О. Бучинський, М.М. Волеваха, В.О. Коржов. – К. : Наук. думка, 1971. – 156 с.